

Степан Степанович ФОДОР
(1907–2000)

Український (угорського походження) вчений-ботанік, дендролог, педагог; доктор біологічних наук (1973), професор (1974), почесний член Українського ботанічного товариства (1997), член Закарпатського Угорського наукового товариства.

Навчався в Мукачівській гімназії, де познайомився з А. Маргіттаєм, викладачем фізики та математики, який у вільний час займався ботанікою і залучав своїх учнів до вивчення рослин.

Спільні експедиційні виїзди у подальшому вплинули на наукову творчість С.С. Фодора, вже у випускному класі гімназії він підготував реферат на тему "Проблеми використання полонин Підкарпатської Русі". Навчався в Празькому університеті (1926–1931), де його педагогами були ботаніки М. Дейл і К. Домін, по закінченню підготував дипломну роботу на тему "Флора Панонської низовини (Альфелд)".

З 1934 р. розпочав трудову діяльність викладачем географії і природознавства в Ужгородській реальній гімназії, по тому – в Угорській королівській гімназії для дівчат. У 1942 р. призваний до угорської армії, де служив у підрозділі радіозв'язку. По війні викладав біологію в ужгородській середній школі, а з 1946 р. у новоствореному Ужгородському державному університеті працював науковим співробітником, директором ботанічного саду, асистентом, доцентом та професором, куратором наукового гербарію *UU*. Від початку роботи в університеті здійснив численні експедиції по Закарпаттю, зібрав багатий гербарний матеріал. Його кандидатська дисертація "Дендрофлора Закарпаття і шляхи її збагачення" (1966) під керівництвом проф. О.Л. Липи була присвячена дослідженню місцевих та інтродукованих дерев і чагарників регіону. У докторській дисертації "Флора Закарпаття і можливості її використання в народному господарстві" (1973) автор розглянув походження та етапи формування флори регіону, встановив видовий склад, здійснив районування. Отримані результати були покладені в основу монографії "Флора Закарпаття" (1974), в якій вчений навів 2613 видів судинних рослин.

Описав нові для науки таксони: *Poa annua* L. var. *petrogena* Fodor, *Leucofjum vernum* L. var. *triflorum* Fodor, *Erythronium dens-canis* L. subsp. *albida* Fodor, *Achillea lingulata* Waldst. & Kit. var. *latifolia* Fodor, *Gentiana*

ciliata L. subsp. *alpina* Fodor, *Lathyrus tuberosus* L. var. *ujgorodiensis* Fodor, *L. pratensis* L. subsp. *multiflorus* Fodor, *Rosa corymbifera* Borkh. var. *margittaiana* Fodor, *Salix matsudana* Koidz. f. *tortuosa* Fodor, *Cardamine arenosa* (L.) Hayek subsp. *silvestris* Fodor, *Viola odorata* L. var. *ujgorodiensis* Fodor, *Corylus avellana* L. var. *pectinata* Fodor, *Batrachium trichophyllum* (Chaix) Bosch subsp. *subalpinus* Fodor, але вони є невалідними.

Разом з професором В.І. Комендарем досліджував процеси відтворення верхньої межі лісу, яка зміщена під дією антропогенного фактора, розробив способи відновлення, на які отримав патент.

С.С. Фодор є автором і співавтором понад 100 публікацій, серед них найвідоміші "Рослинність Закарпатської області СРСР" (1954), "Флора Закарпаття" (1974), "Екзоти Карпат" (1985), "Ботанічні скарбниці Карпат" (1990).

Вчений розробив і викладав курси "Ботаніка" (вищі рослини), "Місцева флора", "Систематика вищих рослин", "Еволюція вищих рослин" і "Великий практикум з ботаніки", був науковим керівником багатьох дипломних і курсових робіт, кандидатських дисертацій.

Степан Степанович Фодор проводив велику громадську діяльність, був членом редколегії журналу "Tiscia" (Сегед, Угорщина), керував секцією "Пам'ятки природи" Закарпатської обласної організації Українського товариства охорони природи та Ужгородського відділення Московського товариства дослідників природи.

На честь С.С. Фодора описано новий вид *Crepis fodorii* Pénzes. У 2007 р. в Ужгороді на його честь проведено ювілейну конференцію, видано ювілейних збірник "A Kárpátok büvöletében élt. Fodor István botanikus centenáriumi emlékkönyve". На будинку, де мешкав Степан Степанович, відкрито меморіальну дошку, його ім'ям названо Науково-дослідний центр Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (м. Берегово).

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Комендар В.І., Вассер С.П., Мушак П.О., Попович С.Ю., Шевера М.В. Вагомий внесок у ботанічну науку (до 90-річчя від дня народження професора Степана Степановича Фодора). *Укр. бот. журн.*, 1997, 54(5): 481–484.
- Петрус Ю.Ю., Чубірко М.М., Шевера М.В. *Степан Фодор. Педагог-науковець УжНУ*. Ужгород, 2000, ч. 2, с. 116–119.
- Чубірко М.М. Патріарх Закарпатської флористики (100 років від дня народження Степана Фодора). *Укр. бот. журн.*, 2007, 64(5): 736–740.
- Kriesfalusy V., Shevera M., Andrik E. Jubilee of Professor Stepan Fodor (in commemoration of the 90-th anniversary). *Thaiszia – J. Bot. Košice*, 1997, 7(2): 89–97.

Є.І. АНДРИК, Е.І. КОГУТ, М.В. ШЕВЕРА